

Riikide maksebilansi koostamise ajalugu ei ole väga pikk. See sai alguse 20. sajandi 20.–30. aastatel, kuid idee pidada arvestust kaupade ekspordi ja impordi üle pärines juba keskaja merkantilistidelt¹. Tänu 30. aastate suurest depressioonist tingitud segadustele rahvusvahelises rahasüsteemis pöörati maksebilansi koostamisele esmakordselt tõsisemat tähelepanu. Selle vajalikkust rõhutati 1944. aastal toimunud Bretton Woodsi konverentsil USAs, New Hampshire's, mille eesmärgiks oli kindlaks määrata rahasüsteemi üldised alused. Maksebilansist sai riikide välismajanduspoliitika formuleerimise üks tähtsamaid alusdokumente. Maksebilansside koostamise ühtlustamist alustas Rahvaste Liit juba enne Teist maailmasõda. 1946. aastal loodud Rahvusvaheline Valuutafond (RVF) jätkas seda ning koordineerib nimetatud tööd tänapäevani.

Nagu teisteski mandri-Euroopa riikides vastutab ka Eestis maksebilansi koostamise eest riigi keskpank. Kõnealust tööd alustati Eesti Pangas 1935. aastal. Esimene taasiseseisvumisjärgne maksebilanss valmis aastal 1992, millele 1996. aastal lisandus maksebilansi kaasaruanne – rahvusvaheline investeerimispositsioon. Samal ajal hakati koostama ka välisvõla aruannet.

Maksebilansi koostamise kui keskpanga ühe seadusjärgse põhiülesande täitmise eest vastutab Eesti Pangas statistikaosakonna koosseisus olev maksebilansistatistika allosakond, mille töö põhikontseptsiooniks on maksebilansi koostamise ideoloogiline platvorm. Sellele tuginevad ka kõik struktuuriüksuse tööprotseduurid ning tegevuse aluseks olev seadusandlik baas.

Käesolev maksebilansi aastaraamat annab maksebilansi, rahvusvahelise investeerimispositsiooni ja välisvõla aruande kaudu ülevaate 2000. aastal välissektoris aset leidnud muutustest. Kuna see on Eestis esimene omataoline aastaraamat, siis tutvustame järgnevalt ka maksebilansistatistika majandusteoreetilist ja meetodilist kontseptsiooni ning anname näpunäiteid, kuidas kõnealustes dokumentides kajastuvat informatsiooni tõlgendada.

¹ Merkantilism oli majandusmõtte peavooluks 15.-17. sajandil. Põhitähelepanu suunati aktiivsetele väliskaubandussuhetele, raharinglusele, säästmisele ning välisele konkurentsivõimele. Rahaga samastatud rahvusliku rikkuse aluseks peeti ülejäägiga väliskaubandusbilanssi ning selle saavutamist toetati erinevate proteksionistlike võtetega.